

Μία βδομάδα πριν τις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές στην Ισπανία, συζητάμε για τα νέα πολιτικά κόμματα που έχουν διαμορφωθεί και τις δυνατότητες αυτών. Η πολιτικός επιστήμονας Ιρένε Μαρτίν-Κορτές μιλά για τα νέα πολιτικά συμπεράσματα που θα προκύψουν από το αποτέλεσμα των εκλογών, εστιάζοντας στους Ποδέμους και τους Πολίτες.

Τη συνέντευξη πήρε
ο Κωνσταντίνος Τσαλακός

Πώς δημιουργήθηκαν οι πρώτες ρωγμές στο δικομματισμό στην Ισπανία και τι χώρο κάλυψαν ή επιχειρούν να καλύψουν τα νέα κόμματα που δημιουργήθηκαν;

Οι πρώτες αλλαγές στο δικομματικό σύστημα εμφανίστηκαν στις εκλογές του Νοεμβρίου του 2011. Πολύ κοντά χρονικά με το Κίνημα των Αγανακτισμένων που είχε κινητοποιηθεί τον Μάιο του 2011 και άνοιξε ένα χώρο, ο οποίος υπήρχε και πριν, αλλά κανείς δεν τον είχε εκφράσει. Μια ισπανίδα καθηγήτρια, η Βελέν Μπαρέιρο, πρώην πρόεδρος του Κέντρου Κοινωνιολογικών Ερευνών, είχε γράψει σε ένα άρθρο της -νομίζω το 2012- για ένα φανταστικό σενάριο σύμφωνα με το οποίο ένα καινούριο κόμμα -που αποκαλούσε Partido Radical- εμφανίζεται στην Ισπανία και διαλύει το δικομματισμό. Σε αυτό το κόμμα ψηφίζουν κυρίως οι νέοι που δεν έβρισκαν στα μέχρι τότε κυρίαρχα κόμματα τίποτα που να τους εμπνεύσει. Με άλλα λόγια, ο χώρος υπήρχε. Μερικοί, όπως η Βελέν Μπαρέιρο, το είδαν και τότε. Αυτός ο χώρος ήταν ο χώρος των ψηφοφόρων που υπέφεραν από την κρίση: οι άνεργοι, οι νέοι που όπως και εδώ στην Ελλάδα είναι η γενιά που αν και έχει τον υψηλότερο βαθμό εκπαίδευσης αντιμετωπίζει τη μεγαλύτερη ανεργία. Όλοι αυτοί δεν έβρισκαν κόμμα για να ψηφίσουν. Αυτό το γεγονός μαζί με τη διαφθορά στα παλιά κόμματα δημιούργησε ένα χώρο που δεν κάλυπτε κανένα κόμμα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΡΕΝΕ ΜΑΡΤΙΝ ΚΟΡΤΕΣ

Όποιος κερδίζει το κέντρο, κε

Οι Ποδέμος λένε ανοιχτά ότι είναι λαϊκιστές

Με ποιο τρόπο και με ποια στρατηγική οι Ποδέμος επιχειρήσαν να απευθυνθούν σε αυτόν το χώρο;

Ο Πάμπλο Ιγκλέσιας και οι συνάδελφοί του δεν είχαν κάποια σχέση με την αρχή του Κινήματος των Αγανακτισμένων. Έχουν κυκλοφορήσει τρία-τέσσερα βιβλία για τους Αγανακτισμένους, στα οποία αναφέρεται ότι περπατούσαν στην Πουέρτα ντελ Σολ και έλεγαν «πώς είναι δυνατόν να έχει συμβεί αυτό το πράγμα και εμείς να έχουμε καμία σχέση;» Αυτοί οι άνθρωποι που προέρχονταν από το χώρο της Αριστεράς, της Izquierda Unida, (Ενωμένης Αριστεράς) περίμεναν να παίξουν ένα ρόλο στην πολιτική αλλαγή που έπρεπε να γίνει στην Ισπανία.

Ο Ιγκλέσιας, ο Μονεδέρο και ο Ερεχόν, οι οποίοι συνεργάζονταν με την Ενωμένη Αριστερά, σχεδίασαν μια προεκλογική καμπάνια για το κόμμα με τους όρους που καταλάβαιναν ότι λειτουργούσε το Κίνημα των Αγανακτισμέ-

νων. Δηλαδή, ούτε Αριστερά, ούτε Δεξιά. Εδώ υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας που υποφέρει πολύ από την κρίση, είτε επειδή είναι άνεργοι, είτε επειδή υποφέρουν από τα δάνεια που δεν μπορούν να πληρώσουν και τις εξώσεις. Έγινε, λοιπόν, μια προσπάθεια εντός της Ενωμένης Αριστεράς να αλλάξουν το λόγο της, γιατί δεν τους άρεσε η ιδέα μίας Αριστεράς που κάπως ζούσε χαλαρά με την ιδέα ότι ποτέ δεν θα πάρει πάνω από 10%. Αυτή δεν ευδοκίμησε. Ο Ιγκλέσιας και οι συνάδελφοί του από την αρχή είχαν την βούληση να κερδίσουν. Και το έδειξαν το βράδυ των Ευρωεκλογών του 2014, όταν το Ποδέμος εξέλεξε 5 ευρωβουλευτές. Δεν ξέρω αν θυμάσαι πώς βγήκαν μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων απέναντι στους δημοσιογράφους. Λες και έρχονταν από κηδεία. Ενώ για ένα κόμμα που ένα μήνα πριν κανείς δεν μιλούσε για αυτό, το αποτέλεσμα ήταν επιτυχία.

Όλα αυτά εξηγούν πολλά για τη στρατηγική του Ποδέμος, η οποία εμπνέεται κυρίως από τον Έβο Μοράλες στην πολιτική πράξη και από τον Ερνέστο Λα-

κλάου στην πολιτική θεωρία. Οι Ποδέμος λένε ανοιχτά ότι είναι λαϊκιστές και έχουν καταφέρει να χάσει αυτός ο όρος την αρνητική του σημασία για πολύ κόσμο.

Σε ποιο βαθμό το κόμμα των Ciudadanos (Πολίτες) επιδιώκει να εκφράσει και εκείνο έναν παρόμοιο χώρο;

Και οι Πολίτες στοχεύουν στο χώρο που αντιπροσωπεύει ένα ρήγμα στις κλασικές μορφές εκπροσώπησης που είχαμε μέχρι τώρα μέσω του Λαϊκού Κόμματος (PP) και του Σοσιαλιστικού Κόμματος (PSOE). Σε μερικά πράγματα υπάρχουν κοινά στοιχεία, όπως στο θέμα της ανανέωσης του πολιτικού προσωπικού και του ύψους της πολιτικής ή στον αγώνα εναντίον της διαφθοράς. Ένα άλλο κοινό στοιχείο είναι η νεαρή ηλικία των ηγετών. Και πάλι η Βελέν Μπαρέιρο περιέγραψε προσφάτως το τετρακομματικό σύστημα που φαίνεται να διαμορφώνεται στην Ισπανία σαν ένα σύστημα στο οποίο υπάρχουν δύο αναλογικά και δύο ψηφιακά κόμματα. Αυτό περιγράφει, μεταξύ άλλων, και τη διαφορά γενεών των ηγετών. Έχουμε, από τη μία, μια γενιά που έχει ζήσει χωρίς να έχει επαφή με τα κοινωνικά δίκτυα και το ίντερνετ και δεν το χρησιμοποιεί στις εκστρατείες και, από την άλλη, δύο κόμματα που ανήκουν σε άλλη γενιά και που έχουν χρησιμοποιήσει πολύ τις νέες τεχνολογίες για να φτάσουν εκεί που είναι. Υπάρχουν λοιπόν κοινά στοιχεία. Αλλά για να καταλάβει κανείς από που προέρχονται οι Πολίτες πρέπει να έχει υπόψη άλλη μια διάσταση, που δεν είναι η διάσταση Αριστεράς-Δεξιάς, ούτε η διάσταση λαός-κάστα. Πρόκειται για τη διάσταση μεταξύ συγκεντρωτικής διακυβέρνησης από τη μία και μεγαλύτερης αυτονομίας για τις διάφορες περιφέρειες από την άλλη.

Οι Πολίτες εμφανίστηκαν το 2006 στο καταλανικό κομματικό σύστημα. Εκείνη την περίοδο, το Σοσιαλιστικό Κόμμα

Ρδίζει τις εκλογές

Νέα πολιτικά συμπεράσματα

Υπάρχει κάποιο έντονο πολιτικό διακύβευμα στις επερχόμενες δημοτικές εκλογές στην Ισπανία;

Ναι και όχι. Όχι γιατί όπως στις περισσότερες χώρες στο τοπικό επίπεδο μετράνε πιο πολύ τα πρόσωπα από ότι τα κόμματα. Από την άλλη γίνονται πολύ σημαντικές αλλαγές. Το Ποδέμος αποφάσισε να μην κατέβει στις δημοτικές εκλογές. Κατεβαίνει μόνο στις περιφερειακές. Επειδή δεν κατεβαίνει, έχουν εμφανιστεί καινούργιες πλατφόρμες, των οποίων η σύνθεση αλλάζει από πόλη σε πόλη. Σε αυτές συμμετέχουν διάφορα κόμματα και κοινωνικά κινήματα, κυρίως από τον χώρο της Αριστεράς. Στην Μαδρίτη για παράδειγμα συμμετέχουν οι οικολόγοι της Αριστεράς, πρώην μέλη της Ενωμένης Αριστεράς, οι Ποδέμος, η πλατφόρμα εναντίον των εξώσεων, οι Νέοι χωρίς Μέλλον που ήταν πρωταγωνιστές στο κίνημα των αγανακτισμένων. Από την υποστήριξη που θα πάρουν αυτές οι πλατφόρμες θα βγουν κάποια πολιτικά συμπεράσματα. Φαίνεται πως θα έχουν πολύ καλά αποτελέσματα κυρίως στη Βαρκελώνη, αν και για τη Μαδρίτη τα προγνωστικά δεν είναι άσχημα.

στην Καταλονία είχε συνεργαστεί με την Esquerra Republicana και την Izquierda Unida της Καταλονίας κινούμενο στην άκρη αυτής της διάστασης, ζητώντας μεγαλύτερη αυτονομία. Και έχασε ψήφους από τους μετανάστες πρώτης, δεύτερης και τρίτης γενιάς της Καταλονίας που προέρχονταν από την Ανδαλουσία και την Εξτρεμαδούρα, δηλαδή από τις πιο φτωχές περιφέρειες της Ισπανίας. Αυτοί, μολονότι παραδοσιακά ψήφιζαν Σοσιαλιστικό Κόμμα, δεν τους ενδιέφερε καθόλου το ζήτημα της μεγαλύτερης αυτονομίας της Καταλονίας. Αυτοί δεν είχαν κόμμα να ψηφίσουν. Δεν ήταν δεξιοί για να ψηφίσουν Λαϊκό Κόμμα. Εκεί ήρθαν οι Πολίτες. Σήμερα, ωστόσο, προσπαθούν να προσελκύσουν ψηφοφόρους της Κεντροδεξιάς και όχι της Κεντροαριστεράς όπως το 2006.

Διεκδικώντας τους κεντρικούς ψηφοφόρους

Γιατί τα διεθνή ΜΜΕ παρουσιάζουν τους Πολίτες ως νέους Ποδέμος; Είναι σαφές ότι οι καταβολές τους είναι δια-

φορετικές. Ο ηγέτης τους ο Α. Ριβέρα δεν προέρχεται από το Λαϊκό Κόμμα;

Μέχρι πριν από τρεις εβδομάδες εκείνος το αρνείτο. Μια τηλεοπτική εκπομπή έψαξε, ωστόσο, στα αρχεία του Λαϊκού Κόμματος και βρήκε ένα έγγραφο στο οποίο αναφέρεται ότι ήταν μέλος του κόμματος για ένα χρόνο. Από την άλλη, ο Ριβέρα ανήκει στο συνδικάτο UGT, που είναι πιο κοντά στους Σοσιαλιστές. Για αυτό τον κατηγορούν από τη Δεξιά. Ιδεολογικά δεν μπορείς να τον τοποθετήσεις εύκολα στον άξονα Δεξιά-Αριστερά, για αυτό και οι Πολίτες είναι αυτή τη στιγμή το κόμμα με τους πιο κεντρικούς ψηφοφόρους της Ισπανίας. Και παραδοσιακά όποιος κερδίζει το κέντρο, κερδίζει τις εκλογές. Αυτή τη στιγμή είναι βεβαίως λίγο πιο περίπλοκο το θέμα γιατί έχουμε τέσσερα σημαντικά κόμματα, οπότε δεν ξέρουμε κατά πόσο ισχύει αυτός ο κανόνας. Μέχρι πρόσφατα το Ποδέμος κάλυπτε τους κεντρικούς ψηφοφόρους που δεν ήξεραν που να πάνε γιατί ήταν κωφεροσμένοι τόσο με την Κεντροαριστερά όσο και με την Κεντροδεξιά, με τα παλιά

“

Το τετρακομματικό σύστημα που φαίνεται να διαμορφώνεται στην Ισπανία περιλαμβάνει δύο αναλογικά και δύο ψηφιακά κόμματα. Έχουμε, από τη μία, μια γενιά που έχει ζήσει χωρίς να έχει επαφή με τα κοινωνικά δίκτυα και το ίντερνετ και, από την άλλη, δύο κόμματα που έχουν χρησιμοποιήσει πολύ τις νέες τεχνολογίες.

κόμματα. Οι Πολίτες έχουν κερδίσει ένα μέρος αυτών των ψηφοφόρων που μέχρι τον Μάρτιο πήγαιναν στο Ποδέμος. Παίρνουν, όμως, ψήφους και από το Λαϊκό Κόμμα. Για αυτό τους χαρακτηρίζουν «Ποδέμος της Δεξιάς». Φαίνεται να παίρνουν τόσο ποσοστό των πρώην ψηφοφόρων του Λαϊκού Κόμματος όσο ποσοστό παίρνει το Ποδέμος από το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Οι Ποδέμος επιμένουν σε μια πολύ πιο κοινωνική οικονομία που θα λαμβάνει υπόψη αυτούς που έχουν υποφέρει από την κρίση. Ενώ, οι ψηφοφόροι των Πολιτών είναι εκείνοι που έχουν πληγεί λιγότερο από την κρίση. Εκεί είναι η μεγαλύτερη διαφορά.

* Η Ιρένε Μαρτίν-Κορτές είναι λέκτορας πολιτικής επιστήμης στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Μαδρίτης.